

Det kgl. Helse- og omsorgsdepartement
Postboks 8011 Dep
0030 Oslo

Deres ref.

Vår ref.
2006/00503/520.3/HMA
Saksbeh. Håkan Mattson, tlf. 67 16 25 28

Vår dato
30. april 2008

Strålevernets innstilling til Institutt for energiteknikk (IFE) søknad om fornyet konsesjon for å eie og drive IFEs atomanlegg på Kjeller og i Halden

Statens strålevern oversender herved innstilling angående Institutt for energiteknikk (IFE) søknad om fornyet konsesjon for å eie og drive atomanlegg, inkludert begge forskningsreaktorene, på Kjeller og i Halden (vedlegg 1). Strålevernet vil i dette brev kort gjennomgå innstillingens hovedpunkter og andre relevante forhold.

Strålevernets mandat er, som beskrevet i innstillingen, å vurdere de sikkerhetsmessige sidene ved videre drift av IFEs atomanlegg i den periode det er søkt om konsesjon for. Dette innbefatter problemstillinger knyttet til sikker drift av anleggene i konsesjonsperioden og ivaretagelse av strålevernprinsippet om å holde stråledoser til utsatte grupper og allmennheten så lave som mulig. Strålevernets vurdering av IFEs søknad har i tillegg til den sikkerhetsmessige vurderingen også innbefattet innhenting av synspunkter fra interesserte parter (kommuner, andre myndigheter og relevante organisasjoner) til søknaden og særskilte gjennomganger underveis. Svarfristen for tilbakemelding ang. søknaden var 1. oktober 2007, og medio februar 2008 var alle interesserte parter invitert til et informasjonsmøte i slutfasen av Strålevernets arbeid med IFEs søknad. En oppsummering av innspillene følger som en del av innstillingen, samt at alle skriftlige bidrag er vedlagt.

Som ledd i den sikkerhetsmessige vurderingen tok Strålevernet initiativ i 2006 til en gjennomgang av IFEs anlegg i Halden organisert under det internasjonale atomenergibyråets (IAEA) program for sikkerhet ved forskningsreaktorer. Med utgangspunkt i en konkret forespørsel fra en medlemsstat tilbyr IAEA en slik tjeneste kalt "Integrated Safety Assessment of Research Reactors" (INSARR). En internasjonalt sammensatt gruppe av eksperter ledet av IAEA gjennomførte sine undersøkelser ved Halden-reaktoren i løpet av to uker i juni i 2007. Rapporten forelå i endelig versjon 18. desember 2007 og ble deretter gjort offentlig kjent gjennom Strålevernets nettsider, og utgjør en viktig del av underlaget for Strålevernets vurderinger (vedlegg 2). Tilsvarende gjennomførte IAEA etter anmodning fra Strålevernet en vurdering av den fysiske sikringen ved anleggene både på Kjeller og i Halden i 2003, en IAEA-tjeneste kalt "Integrated Physical Protection Advisory Service" (IPPAS). Konklusjonene fra begge ekspertgruppene danner altså en viktig del av grunnlaget for vedlagte innstilling.

Etter at forrige konsesjon for å eie og drive atomanleggene ble gitt i 1999, er lovverket på strålevernsiden fornyet. Til strålevernloven av 12. mai 2000 er gitt forskrift 21. november 2003 nr. 1362 om strålevern og bruk av stråling som stiller krav om godkjenning for visse typer bruk av stråling, anlegg for behandling, lagring eller endelig forvaring (deponering) av radioaktivt avfall. Flere av IFEs anlegg ble, etter søknad, første gang godkjent med hjemmel i det nye regelverket 10.12.2004. Denne godkjenningen er justert og fornyet 9.4.2008 (vedlegg 3). Godkjenning av utslipp av radioaktive stoffer til det ytre miljø ble gitt i 2005 og er gyldig ut 2009 (vedlegg 4).

Detaljerte krav til driften av det såkalte Radavfallsanlegget på Kjeller hvor radioaktivt avfall blir behandlet og emballert før deponering i Himdalen, er ivaretatt i Strålevernets godkjenning av anlegget datert 19.12.2007 (vedlegg 5). Det kan på sikt være aktuelt å revurdere rollene ved behandling og deponering av radioaktivt avfall i Norge, spesielt dersom det skal etableres et mellomlager for brukt brensel og langlivet middelaktivt avfall. I den forbindelse har det vært påpekt at det vil være aktuelt å opprette en egen virksomhet som bør ha ansvar for driften av et slikt lager og øvrig håndtering, lagring og deponering av radioaktivt avfall i Norge. Strålevernet ser derfor muligheten for at IFEs system for behandling og deponering av radioaktivt avfall kan bli utredet og endret og/eller overtatt av en annen aktør i konsesjonsperioden. Endringer i vilkår for drift av Radavfallsanlegget kan bli en del av en slik prosess. For øyeblikket er Radavfallsanlegget en nødvendig del av det nasjonale systemet for mottak av slikt avfall. Den nylytgitte konsesjonen for KLDRA Himdalen med vilkår kan aktualisere dette.

Noen av strålevernforskriftens krav vedrørende radioaktive kilder (§ 10 Krav om å ha oversikt over strålekilder og § 14 Tekniske krav til utstyr, merking) lar seg vanskelig anvende på de delene av IFEs anlegg som er definert som "atoms substans". Derfor er disse delene av IFEs anlegg unntatt fra disse kravene i strålevernforskriften i brev av 29.6.2004 (vedlegg 6). Det materielle innholdet i disse paragrafene dekkes opp av Strålevernets forvaltning av IFEs anlegg under atomenergilovent med forskrifter.

IFE har søkt om konsesjon for alle konsesjonspliktige anlegg i tråd med inneværende og tidligere konsesjoner. I forarbeidene til atomenergilovent var det forutsatt at konsesjon i utgangspunktet skulle være knyttet til ett geografisk sted med tilhørende anlegg. Siden Strålevernet med hjemmel i atomenergilovent § 11 til enhver tid kan stoppe virksomheten ved alle eller deler av anleggene som er underlagt konsesjon dersom sikkerhetsmessige forhold nødvendiggjør det, har ikke Strålevernet vurdert struktur og organisering av konsesjonsvedtaket ytterligere. Imidlertid vil Strålevernet understreke at ethvert atomanlegg til enhver tid må inneha gyldig konsesjon enten status for anlegget er at det er i normal drift/midlertidig stans, nedlagt eller under demontering. Organiseringen av selve konsesjonsvedtaket bør derfor vurderes i forhold til alle relevante omstendigheter i forhold til driften av de ulike anlegg over konsesjonsperioden(e)s lengde.

I vurderingen av IFEs søknad om fornyet konsesjon for perioden 2009-2018 har det blitt satt særlig fokus på aldring. INSARR-rapportens anbefaling om at den tekniske tilstanden til kritiske installasjoner ved Haldenreaktoren skal være gjennomgått i løpet av 6 år, mot 9 år tidligere, er blitt grundig vurdert. Strålevernets tilråding er at det etter 6 år bør gjennomføres en oppfølgingsundersøkelse av IAEAs gjennomgang juni 2007, at en slik gjennomgang særlig har fokus på aldring og at den i tillegg til Haldenreaktoren også vurderer reaktoranlegget på Kjeller.

Når det gjelder plan for dekommisjonering av anleggene, har Strålevernet innstilt på som vilkår at eksisterende planer oppdateres jevnlig, første gang før 31.12.2010. Ved denne første milepælen innstiller Strålevernet også på at det stilles som vilkår at alle forhold vedrørende finansiering av arbeidet med dekommisjonering er avklart i forhold til alle relevante parter.

Strålevernet vurderer åpenhet og informasjon om tilstanden ved anleggene som en grunnleggende forutsetning for samfunnets aksept og forståelse for at sikkerheten er ivaretatt. IFE har i inneværende konsesjonsperiode avgitt en helhetlig rapport om sikkerhetstilstanden ved anleggene til Strålevernet hvert tredje år. Strålevernet finner praksisen med jevnlig statusrapportering god og har for kommende konsesjonsperiode innstilt på at IFE årlig skal rapportere om sikkerheten ved alle anlegg underlagt konsesjon. Rapportene bør inneholde en beskrivelse av tilstanden ved anleggene med spesielt fokus på sikkerhet, aldring, utslipp og eventuelle hendelser. På samme måte som med dagens ordning bør IFEs rapportering i utgangspunktet være offentlig.

I tillegg til krav til tekniske forhold ved anlegget, satte INSARR-rapporten også søkelys på nødvendigheten av økte ressurser til tilsyn og kontroll med anleggene. Strålevernet har tatt opp dette tidligere, blant annet i forbindelse med fastsettelse av tilsynsavgiften som årlig belastes IFE med hjemmel i atomenergiloven § 57. Strålevernet har derfor funnet det nødvendig å trekke frem også denne konklusjonen fra INSARR-rapporten. I lys av aldringen av anleggene ser Strålevernet det som en forutsetning for videre drift at tilsynsregimet styrkes vesentlig, i tråd med INSARR-teamets anbefalinger.

Strålevernets samlede vurdering er at det ikke er identifisert forhold som tilsier at IFEs atomanlegg ikke skulle kunne drives på en sikker måte under forutsetning av at vilkårene som foreslås i vedlagte innstilling følges opp. Dette er i tråd med konklusjonene i INSARR-rapporten. I Strålevernets gjennomgang er det ikke fremkommet spesifikke sikkerhetsmessige forhold som tilsier at man fraviker IFEs omsøkte lengde. Strålevernet har utviklet et sett med vilkår som sammen med hjemmelsgrunnlaget gitt i lov og forskrift, skal sikre at relevante hensyn til sikkerheten ved drift av atomanleggene blir ivaretatt. Strålevernet har gjort dette med det utgangspunkt at alvorlige brudd på vilkår skal kunne gi som konsekvens at konsesjonen trekkes tilbake og at det eventuelt må søkes om ny konsesjon. Med utgangspunkt i de foreslåtte vilkår har Strålevernet ingen ytterligere merknader til at det gis fornyet konsesjon fra 1.1.2009 til 31.12.2018 i tråd med IFEs søknad. Strålevernet har på dette grunnlaget innstilt på fornyet konsesjon for IFEs atomanlegg på Kjeller og i Halden.

Med hilsen

Ole Harbitz
Direktør

Gunnar Saxebøl
avdelingsdirektør

Vedlegg:

1. Strålevernets innstilling til Institutt for energiteknikk's søknad om fornyet konsesjon for å eie og drive atomanlegg på Kjeller og i Halden etter 31. desember 2008, 28. april 2008.
2. Report of the Integrated Safety Assessment of Research Reactors (INSARR) Mission to the Halden Boiling Water Reactor, HBWR, Halden, Norway 17-29 juni 2007
3. Brev til IFE fra Statens strålevern ang. godkjenning for ulike typer strålebruk (2004/01078/335.1/SHU), 9. april 2008.
4. Brev til IFE fra Statens strålevern ang. godkjenning av utslipp (2005/00794/520.3/ITH), 21. desember 2005.
5. Brev til IFE fra Statens strålevern ang. godkjenning av radavfallsanlegget (2006/01340/), 19. desember 2007.
6. Brev til IFE fra Statens strålevern (2004/00395/301/TWØ), 29. juni 2004.